

JOAN CALSINA

LA CIUTAT DE DÉU

Beca a la Creació Literària Emili Teixidor

JOAN CALSINA
LA CIUTAT
DE DÉU

Beca Emili Teixidor 2015

Columna Edicions organitza i atorga la Beca Emili Teixidor.

Aquesta obra ha obtingut la Beca Emili Teixidor 2015,
concedida pel següent jurat: Jacint Bassó, Lluís Fernández,
Glòria Gasch i Isona Passola.

PRIMERA EDICIÓ: MAIG DEL 2018

© JOAN CALSINA FORRELLAD, 2018

© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U., 2018

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2381-6

D.L.: B. 7.835-2018

FOTOCOMPOSICIÓ: GAMA, SL

IMPRÈS A: ROMANYÀ VALLS

WWW.COLUMNAE DICIONS.CAT

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats

ÍNDIX

Primera part	
LA NIT DELS BOSCOS	13
Segona part	
EL VIATGE A ORIENT	89
Tercera part	
LA CIUTAT DE DÉU	175
Quarta part	
TARTÀRIA	243

I

Una força estranya i maligna s'agita i es conjura a les seques terres d'Orient, a les altes planes de les estepes desolades. És una força inconeguda que ultrapassa el nostre enteniment i la bona comprensió dels homes pietosos; és una tenebra allargada que s'empassa tot allò que hi entra i de la qual mai no en surt res. Jo he vist aquesta ombra que ara em persegueix i em turmenta, he vist la bogeria i el pànic escrits en els ulls de companys intel·ligents, he vist la por al rostre desencaixat de desenes de fidels moribunds que, posseïts per la negror, han renegat de Déu en expirar l'últim alè de vida. Alguns m'han pres per un pertorbat, han cregut que els conjurs xamànics m'han robat la raó i la fe. Però, si realment estic boig, per què no se'm permet sortir d'aquest lúgubre monestir de pedra grisa? Per què no se'm deixa retornar a Itàlia per explicar la verdadera història del meu viatge?

Ja fa dos anys que em tenen retingut sense motiu. Quan demano explicacions se m'ignora i se'm rebutja. Els monjos d'aquesta abadia no parlen, caminen silenciosos com esperits, ignorant la meva presència i, tanmateix, han avortat tots els meus intents de fuga. És per això que m'he decidit a escriure sota la pàl·lida llum d'aquesta espelma, en les hores més intempestives de la nit, amb el temor mortal de ser descobert. La meva esperança és que algun home de bona fe pugui recollir aquestes paraules i dur-les als bons germans d'Itàlia. La meva voluntat, que cap cristià torni mai més a les altes terres

maleïdes de l'Orkhon, que es tanquin per sempre les immenses portes de Gog i Magog, que l'ambició no dugui cap fidel més enllà d'on és permès per les Sagrades Escripures. Hi ha paisatges que cap home de fe no hauria de trepitjar, paisatges on Déu hi té prohibit el pas, planúries inacabables i fantasmagòriques on només els bàrbars nòmades poden cavalcar amb els seus cavalls apocalíptics.

No em prengueu per un desequilibrat o un dement o, encara pitjor, per un crèdul ignorant. L'amor per la raó i el coneixement han estat sempre presents en la meua vida. Temps enrere, la meua creença mística era més una debilitat sentimental que un exercici de fe, només els fets incomprendibles del meu viatge van despertar aquesta part de mi que no coneixia. Això no obstant, per tal que us feu càrrec del canvi que s'ha produït a la meua ànima, voldria donar notícia breument de la meua vida i dels meus orígens. I és que vaig néixer a la població de Pian del Càrpine, a la regió de l'Úmbria, l'any del Senyor de 1182.

Pian del Càrpine, a la regió de l'Úmbria, era una vila de cases de fusta i carrers enfangats. La meua família, sense ser realment rica, gaudia d'una certa influència a la comarca; mai no em va faltar el plat a taula i se'm va procurar la millor educació possible. Altrament, no vaig tenir germans ni tampoc germanes. El tracte amb els meus pares sempre va ser fred i distant, i el record de la solitud és l'emoció més intensa que conservo d'aquells dies. Però quin interès poden tenir els detalls estèrils d'una història personal? A qui poden importar les inquietuds d'un infant desemparat? És suficient dir que, ja de ben petit, vaig trobar la companyia en els llibres i el coneixement. L'estudi dels pergamins es va convertir en la meua ocupació preferida. Aviat vaig abandonar el temperament propi de les criatures fins al punt de menysprear els jocs i les converses dels companys. Durant les llargues temporades que el meu pare passava fora de casa, em tancava a la seva biblioteca per aprendre de la veu dels antics. Vaig gastar la meua pubertat llegint i memoritzant aquells pergamins una vegada i una altra sense aturador. Malgrat tot, no va passar

gaire temps abans que la biblioteca del meu pare resultés insuficient a la meua insaciable fam de coneixences. Aquell poble gris, les cases de fusta i els carrers enfangats havien esdevingut una presó humida a la meua ambició de saber desmesurada.

No va ser, doncs, per una sobtada revelació mística que vaig integrar-me a l'orde dels germans franciscans, al contrari, la vida religiosa era l'únic camí raonable per sortir d'aquella mediocritat insulsa que m'oprimia. Amb tot, el meu desig no era l'aïllament, la vida contemplativa o la introspecció espiritual, sinó la coneixença del món exterior que m'havia estat negada fins aleshores. No en va, la tria d'aquella ordenació concreta va ser una decisió llargament meditada. I és que la divisa dels frares mendicants era, precisament, el pelegrinatge constant per transmetre la paraula de Crist arreu del món i, de fet, vagar sense més rumb que l'egoista coneixement del món palpable era, al capdavant, l'única qüestió que m'interessava de veritat. Gràcies a això la meua integració a l'orde va ser ràpida i fluida i en poc temps em vaig convertir en un membre més de la congregació. Vestia amb sacs apeçaçats i caminava descalç llargues jornades, menjava poc i dormia al ras. Sovint, em sorprenia a mi mateix repetint tots aquells paràgrafs de la Bíblia als infidels necessitats. Vaig batejar milers de miserables i vaig arribar al cor d'homes desesperats sense creure mai en les paraules revelades que brollaven de la meua boca amb perversa naturalitat.

Aquella va ser l'època més feliç de la meua vida, potser realment l'única a la qual es pot atribuir aquest adjectiu. Segui com sigui, el cas és que la meua erudició i el meu temperament moderat i calculador em van dur a obtenir una bona reputació entre les persones influents. No vaig trigar a abandonar aquella austeritat extrema. Se'm van assignar missions de responsabilitat i vaig obtenir càrrecs cada vegada més notables. La lleugeresa de la vida juvenil es va anar esvaint a la mateixa velocitat que es produïa el meu ascens imparable. El 1221 vaig formar part de la cèlebre ambaixada de Cesari Espira a Alemanya; dos anys més tard vaig organitzar amb èxit

la defensa de Saxònia; també vaig viure a Ravenna, a París i a Bagdad; em vaig guanyar les simpaties dels meus companys i vaig fer contactes a Roma.

Tanmateix, aquella vida accelerada va arribar a la seva fi sense que jo ho pretengués; el 1234, quan se'm va assignar l'arquebisbat d'Antivari, ja era un home madur i ben posicionat. L'acceptació del càrrec va suposar adoptar una vida reposada i, de mica en mica, els viatges es van anar convertint en un record del passat. Amb els anys, la flama que havia cremat en el meu interior es va anar consumint per la vida acomodada i els privilegis del poder. Però, en el fons del meu cor, encara guardava el desig inconfessable d'aprenentatges, i sabia, com sé ara, que la letargia d'aquella voluntat no podia durar eternament. De nit, les inquietuds de la meua vida passada em torturaven i els somnis obsessius van esdevenir habituals. Somniava llargues rutes sense fi, planes inacabables on el color daurat de la terra seca es fonia amb el gris d'un cel inabastable.

L'hivern de 1245 jo era ja un home gran, i si bé la meua salut i la meua força física eren encara considerables, havia anat perdent l'esperança d'emprendre un nou viatge. El pes de l'edat havia domat el meu caràcter atrevit i m'havia adormit en un repòs constant. A pesar d'això, quan inesperadament, després d'una dècada d'inactivitat, se'm va assignar una nova missió, l'antiga flama va tornar a cremar al meu interior, l'ambició desmesurada va renéixer amb més força i vigor que durant els anys de joventut. No sabia, encara, que aquella flama encesa acabaria calcinant la meua ànima i seria la brasa roent que em duria a la decadència final i a la derrota definitiva.

II

Quan arriba la nit, un silenci aclaparador envaeix les ombres nocturnes d'aquesta cel·la. És un silenci tenebrós i inhumà, un repòs contingut i espès com la calma bategant d'un cementiri. Enmig d'aquesta quietud fantasmal qualsevol soroll insignificant sembla un crit de pànic, un udol d'angoixa amplificat per l'eco de les pedres molsoses de les parets.

Amb el temps m'he anat fent a la idea que ja no podré sortir mai més d'aquesta abadia. Sóc un presoner sense nom perdut en l'oblit d'unes terres desconegudes, atrapat en els limbs espectrals que envolten aquest monestir. De vegades, mentre escric en la tenebra, sento les passes d'algun monjo que s'arrossega a fora de la cambra, com una aparició, vigilant-me, escrutant els meus moviments. Llavors, una pressió em crema dins l'estómac i em puja fins al cap, fins a deixar-me glaçat. Apago l'espelma i m'oculto entre les robes apedaçades del meu catre.

Tanmateix, el que realment m'aterreix no és dins dels murs d'aquest edifici. Hi ha alguna cosa fora d'aquí que m'espera i m'assetja constantment, amb paciència, com un animal salvatge ballant una dansa macabra a l'entorn de la presa moribunda. És una veu que em crida i m'atrau de forma inevitable; una presència funesta que espera, complaent, el meu final. Aquesta bèstia, carronyaire i mesquina, sap que l'espero amb temor, que la maleeixo; però això, a ella, no li importa

gens, se'n riu de la meva por i de la bogeria que, de mica en mica, s'apodera de mi sense remei.

Potser és cert, després de tot, que la raó m'abandona. Visc en un estat d'exaltació permanent que no em deixa dormir ni menjar, ni tan sols em deixa sentir els meus propis pensaments. El meu cos es troba sotmès a una tensió constant, es manté rígid i encarcerat, i els estats de clarividència mental són cada vegada menys freqüents. Sento que la fatiga m'envaeix a poc a poc, com l'ombra del capvespre quan s'estén lentament sobre els camps desolats. El meu cos gastat no aguantarà gaire més aquesta tensió; però tant se val, fa temps que vaig abandonar l'esperança. No m'espera cap futur fora de les parets de pedra d'aquesta cambra, fora d'aquest sepulcre fred que m'empresona.

Ara com ara, només la fe en aquest nou escrit que tinc a les mans em permet seguir resistint el pànic i el cansament. La voluntat de narrar el meu viatge, el trajecte que em va conduir fins a aquest racó perdut del món, és l'única força que em manté serè. És una angoixa que s'ha anat apoderant de mi a poc a poc, que ha anat creixent amb el temps, i que ja no puc abandonar. Sovint, tinc la sensació que, en el fons, no sóc jo qui vol escriure, sinó que una presència poderosa, aliena a mi, controla la meva voluntat. Com si algun ésser indefinit i elevat s'hagués introduït a la meva ment i dirigís els meus actes.

Sé que aquest fervor acabarà consumint les meves darres forces. No obstant això, l'energia que m'empeny és, també, a la vegada, l'únic vigor que em permet mantenir l'equilibri i la racionalitat. Aquest nou projecte, la narració del meu viatge, és una fusta perduda enmig de la mar en la qual jo, com un naufrag moribund, m'he pogut agafar; els records que escric sobre el paper són la darrera possibilitat de seguir surant.

Quan hagi narrat la meva història, ben poca cosa quedarà ja. Permeteu-me, doncs, que conti els fets veritables del meu viatge a Orient, els esdeveniments que em van dur a realitzar aquell periple dolorós i fatídic, totes les experiències inexplicables d'aquell camí que, ben aviat, arribarà al seu final.

Sento que la meva vida crema a la mateixa velocitat que la cera d'aquesta espelma: es desfà inevitablement sota l'escalfor d'un foc implacable. No, ja no em queda res més, tret de la meva por i del fred nocturn que s'amaga en la foscor d'aquesta cel·la.